

דבר המערכת

שוב לפנינו חוברת חדשה של *קתרסיס*, והפעם היא יוצאת בעיתה. אנו מודים לחברי עמותת מצרף, העושים את עבודתם המסורה בשקט ובהתנדבות ומסייעים בידינו להוציא שתי חוברות בשנה, למשרד התרבות על תמיכתו הנדיבה, ולהוצאת "כרמל" על ההפקה הנאה של החוברות.

חוברת זאת, ככמה מקודמותיה, כוללת מאמרי ביקורת בענייני יהדות וישראל: מקרא, היסטוריה של בית שני, וסוציולוגיה של ישראל. כרגיל, אין זה ענין של מדיניות מכוונת, אלא של המאמרים שהגיעו לידינו בשעת ההכנה וה"חתימה" של הגיליון. מטבע הדברים, לחלק גדול מן הספרים המדעיים וספרי העיון היוצאים לאור בישראל ובעברית יש נגיעה ישירה למדינת ישראל, לעם ישראל, לתולדותיהם ולספרותם.

המאמר של אחד מחברי המערכת במדור "של שלושה ועל ארבעה" מגיב הפעם על שני מאמרים. אחד מהם, שפורסם בבלוג לפני שנים אחדות, מאשים אותנו בניהול מדיניות של אפליה עדתית ונסיון לסתימת פיות. המאמר בחוברת הנוכחית מראה, תוך הבאת ציטוטים מדויקים ממאמרנו שהואשם בנטיות אומללות אלה, שאין כן הדבר. אנו מקפידים על רמה מדעית גבוהה ועל מומחיות כתנאי (אידיאלי) לדיונים הראויים לשמם במדעי הרוח והחברה; אך לא הרי הביקורת על תת-רמה מדעית (שבמאמרנו המבוקר כוונה גם, ובעיקר, נגד תת הרמה בבתי ספר 'מצויינים' דוקא בתל-אביב) כהרי רדיפה של צבורים שלמים על רקע מוצאם; ולא הרי הדרישה למינימום של מקצועיות ומומחיות בפרסומים המתיימרים להיות מדעיים כהרי הדרישה לסתום פיות. כל עוד אנו חיים במדינה חפשית, מותר לכל מי שרוצה בכך (ומצא מו"ל מתאים לצרכיו) לפרסם ספרים עבי כרס על "השפעת החקלאות האינדונזית על הספרות העברית של ימי הביניים", או על "כתביו התיאולוגיים של תומאס אקווינאס כספרי מתכונים

לבישול סיציליאני". אך מותר גם למומחים לספרות עברית של ימי הבינים, או לכתבי תומאס אקווינאס, לבקר ספרים מסוג זה במלוא חומרת הדין ולחשוף ברבים את אוילותם ובורותם, להגנת הקורא שאינו בר הכי. אין זה משנה כהוא זה אם שמו של מחבר הספר 'האינדונזי' או 'הסיציליאני' הוא בן חבוק, שרעבי, מנדלברג, וישניובצקי, אזולאי או זליכה. שטויות הן שטויות הן שטויות.

כמו כן, *קתרסיס* אינו נוקט עמדות פוליטיות, חברתיות, עדתיות וכיוצא באלו; אך יש למתוח קו גבול ברור בין בקורת פוליטית על מגזר זה או אחר בחברה הישראלית לבין בקורת מדעית על ספרים או מאמרים שיתכן שכמה ממחבריהם יחוש, ללא כל בסיס במציאות, שהכונה היא למוצאם, למינם, לדתם או למפלגתם. אחד מתפקידיו של כתב עת לביקורת הוא להרגיל את הקורא לקרוא כל מאמר, כולל מאמרים *בקתרסיס*, קריאה ביקורתית. חלק מאותה קריאה ביקורתית הוא לא לייחס למחבר דברים שלא אמר בעליל.

אנו שמחים להביא במדור "זכרון לראשונים" מאמר של אחד מגדולי החוקרים הישראלים בדור האחרון, שלמה פינס. מאמרו הוא דוגמא לבקורת עניינית, המרחיבה את דעתו של הקורא תוך תיקון שגיאות של המהדיר בהערות, ובנימוס. פינס ידע שבמקרה זה המהדיר היה חוקר בזכות עצמו שלא תמיד עמדה לו למדנותו, והתיחס גם לשגיאותיו בדרך ארץ. יש מקרים אחרים, שבהם גלוי לעין שהמחבר נכנס ביודעין לשטח שאין לו בו כל מושג בסיסי והוא מתהדר במומחיות שהוא עצמו יודע שהיא מזויפת. במקרים אלה יש מקום לביקורת חריפה יותר.